

М. В. ЖАБОЛЕНКО
Донецький інститут МАУП
Н. О. ЖДАНОВА

ІННОВАЦІЇ В ГАЛУЗІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Наукові праці МАУП, 2008, вип. 2(18), с. 28–30

Визначено перспективні напрями підвищення якості вищої освіти, розглянуто чинники, що впливають на ефективність комп'ютеризації навчального процесу і формування масштабного інформаційного освітнього середовища.

Сучасне суспільство, як в глобальному, так і національному масштабі, характеризується активними процесами глобалізації багатьох сторін економічного і соціально-політичного життя, швидким розвитком технологій. Усі ці процеси, природно, справляють істотний вплив на формування і реалізацію інноваційної політики у сфері вищої освіти, яка має спрямованість не тільки на поліпшення поточної роботи системи вищої освіти, а й передусім має забезпечувати потреби суспільства у фахівцях з вищою професійною освітою з урахуванням перспектив розвитку суспільства як на середньо-, так і довгострокову перспективу [3].

При формуванні інноваційної політики суспільство спирається на завдання, що стоять перед ним на сучасному етапі розвитку, на ту роль, яку система вищої освіти грає в суспільстві, а також ті міжнародно-визнані норми і принципи, на яких ґрунтується внутрішня і зовнішня політика країни в соціально-культурній сфері [2].

Визначимо перспективні напрями підвищення якості вищої освіти.

На сьогодні одним із найважливіших напрямів підвищення якості вищої освіти є *комп'ютеризація навчального процесу*. Цій проблемі приділяється велика увага як на рівні міністерств, так і навчальних закладів. Проте повномасштабна комп'ютеризація навчального процесу — це складна проблема, для розв'язання якої потрібні довготривала цілеспрямована робота і постійна підтримка держави.

Розглянемо чинники, що впливають на ефективність комп'ютеризації навчального процесу вищого закладу.

1. Забезпечення навчального процесу комп'ютерною технікою. Це найважливіший чинник, що впливає на процес комп'ютеризації освітнього процесу, тому саме йому приділяють більше уваги у всіх програмах інформатизації [1]. Часто його сприймають спрощено виходячи з валових показників кількості комп'ютерів у ВНЗ на одного студента. Насправді, щоб оцінити наявний рівень комп'ютеризації навчальної діяльності, необхідно проаналізувати забезпеченість комп'ютерною технікою навчального процесу за всіма дисциплінами, а також забезпеченість навчально-методичної діяльності викладачів ВНЗ і самостійної роботи студентів.

В Україні багато вищих навчальних закладів уже мають непогані показники за кількістю комп'ютерів на одного студента. Це дало змогу в цілому забезпечити викладання профільних дисциплін за допомогою інформаційних комп'ютерних технологій із застосуванням сучасної комп'ютерної техніки. Проте насправді ситуація із забезпеченням студентів вільним доступом до комп'ютерів для позакласної роботи набагато гірша. Часто немає можливості організувати повноцінне навчання окремим предметам з використанням комп'ютерних технологій. При цьому забезпечення викладання непрофільних дисциплін комп'ютерною технікою взагалі знаходиться на початковому рівні [4].

2. Забезпечення навчального і навчально-методичного процесу сучасним ліцензійним програмним забезпеченням. Ця проблема стоїть особливо гостро, оскільки програмне забезпечення змінюється дуже швидко, тому часто доводиться економити на придбанні нового ліцензійного програмного забезпечення.

На сьогодні достатньо активно розвивається сегмент вільно поширюваного програмного забезпечення. Більшість сучасних інформаційних технологій реалізована у вигляді безкоштовних або умовно платних програмних пакетів. Проте їх використання у навчальній і навчально-методичній роботі потребує спеціальних знань і певного досвіду роботи з програмним забезпеченням. Це створює кадрові проблеми при спробі впровадження вільно поширюваного програмного забезпечення у вищій школі.

3. Рівень володіння викладачами вузів методикою використання персональних комп'ютерів у навчальному процесі. Середній вік викладачів у вищих навчальних закладах України перевищує сорок п'ять років, тому комп'ютерні технології їм доводиться освоювати в рамках програм підвищення кваліфікації. Це означає, що такі програми повинні бути максимально доступні для викладачів, а освоєння викладачами нових інформаційних технологій має заохочуватись і підтримуватись адміністрацією вузу. На жаль, ще багато викладачів денних відділень не використовують активно комп'ютери у своїй науково-методичній діяльності, відповідно не застосовують їх в роботі зі студентами.

Другим напрямом підвищення якості освіти є *створення електронних інформаційних освітніх ресурсів*.

Якісні освітні інформаційні ресурси є основою всієї діяльності з інформатизації освіти у вищій школі. Для повноцінного інформаційного забезпечення освітньої діяльності потрібна велика кількість ресурсів різного типу [4]:

- освітні стандарти;
- навчальні плани, програми навчальних дисциплін;
- навчально-методичні матеріали;
- електронні підручники;
- навчальні програми, віртуальні середовища;
- демонстраційні навчальні матеріали;
- засоби тестування;
- довідково-інформаційні джерела;
- нормативні документи і матеріали за законодавством;

- науково-популярні матеріали;
- електронні бібліотеки;
- електронні періодичні наукові і науково-методичні видання;
- бази даних, архіви;
- мультимедійні колекції;
- віртуальні тренажери і практикуми;
- засоби мережного дистанційного навчання.

При цьому зазначені ресурси необхідно створювати для всіх дисциплін і міждисциплінарних програм вищої освіти. У зв'язку з цим на кожному тематичному сайті має бути реалізований набір найбільш затребуваних інформаційних сервісів:

- пошук по сайту;
- форум для обговорення тем, що цікавлять користувачів сайту;
- голосування по спірних питаннях або питаннях, що задаються в рамках соціологічного опитування або вивчення думок користувачів сайту;
- розсилка новин та інших інформаційних матеріалів;
- каталог посилань на тематично пов'язані ресурси;
- гостьова книга з можливістю оцінювання сайту і висловлення пропозицій щодо його вдосконалення;
- чат, що дає змогу користувачам сайту спілкуватися в реальному часі;
- тести;
- система підтримки індивідуальних консультацій;
- інтернет-конференції та віртуальні семінари;
- словники і перекладачі;
- повнотекстова електронна бібліотека;
- електронна пошта;
- дошка оголошень;
- система авторизованого доступу до частини інформації;
- інтернет-магазин;
- інші інформаційні сервіси.

Таким чином, основною метою інноваційної політики у сфері вищої освіти є планомірна реалізація безперервної та послідовної системи інновацій, що забезпечують випереджаючий розвиток системи вищої професійної освіти відповідно до завдань соціально-економічного і культурного розвитку суспільства.

У подальшому створення масштабного інформаційного освітнього середовища потребує знач-

них спільних зусиль багатьох фахівців у галузі інформаційних технологій і в дисциплінарних галузях. Враховуючи велику трудомісткість створення якісних інформаційних освітніх ресурсів, актуальною стає проблема законодавчого захисту авторських прав творців таких ресурсів. Важливо не тільки законодавчо забезпечити захист авторських прав, а й створити ефективну систему розгляду справ щодо порушення таких прав, що сприятиме дотриманню відповідного законодавства.

Література

1. Дем'яненко В. В. Освіта в системі економіки знань // Економіка знань та її перспективи для України / За ред. В. М. Гейця. — К.: Ін-т екон. прогнозування, 2005.
2. Ильин М. В. Стабилизация развития // Мегатренды мирового развития / Отв. ред М. В. Ильин, В. Л. Иноземцев; Центр исследований постиндустриального общества. — М.: ЗАО "Изд-во "Экономика", 2001.
3. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / Пер. с англ., под науч. ред. О. И. Шкаратана. — М.: ГУВЭШ, 2000.
4. O'Rourke K. H., Williamson J. G. Globalization and history. — Cambridge (Mass.): The MIT Press, 1999.

Определены перспективные направления повышения качества высшего образования, рассмотрены факторы, влияющие на эффективность компьютеризации учебного процесса и формирование масштабной информационной образовательной сферы.

Надійшла 10 січня 2008 р.